

Vidzemes apgabaltiesas darbības attīstības koncepcija

Vidzemes apgabaltiesas
Krimināllietu tiesas kolēģijas
priekšsēdētājs Modris Lapiņš

2021

Latvijas Republikas tiesu sistēmas attīstību savas kompetences ietvaros nosaka Tieslietu ministrija un Tiesu administrācija. Tieslietu padome piedalās tiesu sistēmas politikas un stratēģijas izstrādē, kā arī tiesu sistēmas darba organizācijas pilnveidošanā.

Vidzemes apgabaltiesa ir viena no sešām apgabaltiesām Latvijā. Lai arī to nevar pieskaitīt pie Latvijas lielākajām apelācijas instances tiesām, tai ir tikpat nozīmīga vieta tiesu sistēmā un tiesu varas attīstībā, pilnveidošanā un stiprināšanā.

Lai arī nesen tiku apstiprināts Vidzemes apgabaltiesas priekšsēdētāja vietnieka, Krimināllietu tiesas kolēģijas priekšsēdētāja amatā, vēlos turpināt veikt Vidzemes apgabaltiesas priekšsēdētāja pienākumus. Tāpēc mana koncepcija ir cieši saistīta ar manu iepriekš iesniegto koncepciju.

Strādāju Vidzemes apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijā kopš apgabaltiesas darbības uzsākšanas. Laika gaitā iegūtās zināšanas un prasmes esmu pielietojis Krimināllietu tiesas kolēģijas darbības izveidošanā un sekmīgā darbībā. Nemitīgās izmaiņas likumdošanā un novitātes darba procesā neļauj apstāties pie sasniegtā. Likumā paredzētais termiņa ierobežojums attiecībā uz tiesas priekšsēdētāja amata pildīšanu paver iespējas izpausties citā kvalitātē. Iegūtā dzīves un darba pieredze lieti noderēja Krimināllietu tiesas kolēģijas darbības īstenošanai, kas nenoliedzami noderēs arī apgabaltiesas priekšsēdētāja pienākumu pildīšanai. Turklāt, ilgstoši strādājot Vidzemes apgabaltiesā, labi ir iepazīti kolēģi, darbinieki un ir radies priekšstats par darbinieku potenciāla iespējamu izmantošanu perspektīvā.

Esmu pārliecināts, ka turpmāk spēšu sekmīgi pildīt arī Vidzemes apgabaltiesas priekšsēdētāja amata pienākumus un līdz ar to dot savu ieguldījumu Vidzemes apgabaltiesas darbības sekmēšanā, saistot to ar būtisku vietu tiesu sistēmā.

Sniedzu savu Vidzemes apgabaltiesas darbības attīstības redzējumu, kas balstīts uz gūto pieredzi Krimināllietu tiesas kolēģijas vadīšanā.

Vidzemes apgabaltiesas organizatoriskais un vadības darbs.

Viens no demokrātiskas tiesiskas valsts pamatelementiem ir stipra un neatkarīga tiesu vara, kā arī efektīvs tiesas process. Latvijas tiesu sistēmas problēma joprojām ir zema sabiedrības uzticēšanās. Lai arī to ietekmē dažādi faktori, tiesai ir jārod instrumenti, kas veicinātu sabiedrības uzticēšanos tiesām. Tādēļ par savu mērķi un

pieņākumu uzskatu tiesas vadīšanu tā, lai notiktu profesionāla un savlaicīga lietas izskatīšana, taisnīga tiesas spriešana, kvalitatīvu nolēmumu sagatavošana un tiesas darbs atbilstu labas pārvaldības principam, kā arī noritētu virzienā uz modernu un kvalitatīvu tiesu.

Minēto mērķu sasniegšana nav iespējama bez visu tiesas tiesnešu un tiesas darbinieku iesaistes. Ir svarīgi panākt, ka katrs tiesā strādājošais apzinās savu lomu kopējā mērķa sasniegšanai. Tam nepieciešams tiesā uzturēt pozitīvu mikroklimatu un iespēju robežās motivēt tiesā strādājošos. Tam nepieciešams uzklaut tiesas darbinieku domas un redzējumu par viņuprāt trūkumiem, nepieciešamiem uzlabojumiem. Tas attiecināms gan uz konkrētās personas darba pieņākumu ātrāku un kvalitatīvāku izpildes iespējamību, gan tiesas darba organizāciju kopumā. Būtiska loma šajā jautājumā ir tieši attiecīgu tiesas kolēģiju priekšsēdētājiem, un jo īpaši Madonas tiesu nama priekšsēdētājam.

Vidzemes apgabaltiesas priekšsēdētājam un vietniekiem ir jābūt vienotai izpratnei par tiesas turpmāko attīstību. Tas nozīmē informāciju par aktualitātēm tiesu sistēmas attīstībā, kā arī jautājumiem, kas skar tiesas darbu un katra darbinieka lomu tajā. Būtisku jautājumu apspriešanā un nepieciešamības gadījumā nepieciešama informācijas apmaiņa kopīgi ar visiem tiesnešiem, vai tiesas darbiniekiem.

Lietu izskatīšanas efektivitāte, kvalitāte un ar to saistītās inovācijas.

Valstī notiekošie aktīvie procesi tieslietu sistēmā (Ekonomisko lietu tiesas darbības uzsākšana, e-lietu izskatīšanas ieviešana, pāreja uz rakstveida procesu īpašās situācijas laikā, u.tml.) nenoliedzami saistāmi ar lietu izskatīšanas un kvalitātes jautājumiem.

Izvērtējot iepriekšējā gada rezultātus, katru gadu ar tiesnešiem nepieciešams apspriest, plānot un akceptēt vidējos lietu izskatīšanas termiņus atsevišķu kategoriju lietās. Zināmā mērā šī vispārējā prasība tiesām noteikt vidējos lietu izskatīšanas termiņus ir formāla, jo viens no tiesnešu pamatuzdevumiem ir lietu savlaicīga un kvalitatīva izskatīšana. Absurdi būtu pirmās instances tiesām plānot, cik lietas ieplānotas nosūtīt izskatīšanai apelācijas instancē, kas varētu būt viens no kritērijiem lietu izskatīšanas plānošanā. Ja rodas aizdomas par iespējamu tiesneša negodprātīgu rīcību šajā jautājumā, nekavējoties nepieciešams izvērtēt to cēloņus. Atbilstoši

iegūtajam rezultātam ir jāseko atbilstošai rīcībai.

Lietas izskatīšanas termiņu plānošana ir atkarīga arī no grozījumiem likumos attiecībā uz lietu piekritību. Tiek plānots apgabaltiesām nodot lietas, kas ir iztiesātas vienošanās procesā. Ir uzsākta Ekonomisko lietu tiesas darbību un noteikta lietu piekritība šai tiesai. Tiek plānots papildināt Ekonomisko lietu tiesai piekritīgu lietu skaitu, jo tās kompetencē paredzēts iekļaut arī citas lietas, piemēram, noziedzīgus nodarījumus par izvairīšanos no nodokļu nomaksas. Neziņa un biežas izmaiņas likumdošanā neveicina lietu izskatīšanas termiņu plānošanu. Minētais attiecināms uz normatīvajos aktos paredzēto tiesas iespēju lietas iztiesāt rakstveida procesā, ņemot vērā pašreizējo situāciju valstī. Tāpēc reālāk ir plānot konkrētu, tiesā ienākušu lietu savlaicīgu izskatīšanu bez abstraktas plānošanas. Plānošana šajā gadījumā ir tikai vadmotīvs.

Lietu izskatīšanas un pieņemto nolēmumu kvalitāte Vidzemes apgabaltiesas tiesnešiem ir pietiekami augsta, taču tas nenozīmē, ka to nevarētu vēlēt vēl labāku. Tas saistāms ar katra tiesneša paša profesionālo izaugsmi un vēlēšanos sekot līdzi likumdošanai, atzītai judikatūrai un vēlmei sevi pilnveidot. Tāpēc vēlos turpināt tiesu kolēģijās sekmēt tiesnešu apspriedes, kurās regulāri tiek izvērtēti pārskatītie nolēmumi, izmaiņas likumdošanā, TIS pieejamā judikatūra. Tiesneši nav jāpārlicina, ka nepieciešams iesaistīties apmācībā un dara to labprāt. Par ne visai veiksmīgu novitāti pašreizējā situācijā varētu vērtēt e-lietu ieviešanu un izskatīšanu administratīvo pārkāpumu lietās. Situācija, ka šajās lietās no jauna jāievada dati, vienlaicīgi jādarbojas gan ar TIS, gan ar TIS2, u.tml., rada iespaidu par šķietami vienkāršu lietu izskatīšanas apgrūtināšanu. Šeit nepieciešams meklēt kopīgu risinājumu šā procesa vienkāršošanā. Joprojām tiesas darbinieki turpina “mocīties” ar TIS2, kas palielina darbinieku fizisko un papildus garīgo noslodzi.

Sadarbība ar citām tiesām tiesību piemērošanas jomā.

Mainoties likumdošanai lietu izskatīšanas procesā, rodas nepieciešamība risināt aktuālus jautājumus gan par tiesību normu piemērošanu, gan veicamās procedūras jautājumiem. Dialogs ar citu apgabaltiesu kolēģiem un Augstākās tiesas senatoriem sekmē izpratni par tiesību normu piemērošanu un sekmē vienotas tiesu prakses veidošanu.

Svarīgi ir apkopot apelācijas kārtībā izskatītās lietas, veikt to analīzi, īpaši vērsot uzmanību nolēmumu atcelšanas iemesliem, un veiktā darba rezultātu nodot pirmās instances tiesas tiesnešiem. Minētais sekmē vienotas tiesu prakses veidošanu Vidzemes apgabaltiesas teritorijā, norāda uz pieļautajām kļūdām, rosina diskusijas par atsevišķu problēmjaudājumu risināšanu. Mērķa sasniegšanai vēlams būtu atšķirīgu viedokļu apspriešana kopīgās sanāksmēs, kas konkrētajā situācijā ir apgrūtināta. Varētu vēlēties aktīvāku pirmās instances tiesas tiesnešu iesaistīšanu problēmjaudājumu apspriešanā, jo apgabaltiesas tiesnešiem ir svarīgi zināt pirmās instances tiesas tiesnešu pieredzi un argumentētu viedokli.

Ļoti pozitīvu un apsveicamu iniciatīvu izrādīja Ģenerālprokurors, uzaicinot tiesnešus uz diskusiju par Kriminālprocesa likumā veikto grozījumu izpratni un pielietojumu praksē.

Citi jautājumi.

Ļoti svarīgi ir tiesnešus nodrošināt ar juridisko literatūru, jo tiesas nolēmumos tiek izvirzīta prasība atsaukties uz tiesību doktrīnā un judikatūrā paustajām atziņām. Nepietiek tikai ar savlaicīgu nodrošinājumu ar Krimināllikumu, Civillikumu un attiecīgajiem procesa likumiem, kas būtiski atvieglo darbu pēc apjomīgām izmaiņām šajos likumos. Katra tiesneša rīcībā obligāti jāatrodas ne tikai šiem likumiem, bet arī abu minēto likumu komentāriem, kas varētu tiesnešiem tikt izsūtīti bez īpaša pieprasījuma. Diemžēl šajā jautājumā izmaiņas nenotiek.

M.Lapiņš

Dokuments ir parakstīts elektroniski ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.